

Bjørnekult

En friggitt artikkel fra Stor Norske Leksikon.no

Bjørnekult, magisk-religiøse seremonier knyttet til bjørnen som hellig dyr, særlig i forbindelse med jakten. Bjørnekult fantes som avgrenset fenomen hos samer, finner, flere sibirske folk og aino i Japan. Også i slavisk folketro ble bjørnen betraktet som et høyere, hellig vesen. I Norge heter det at den har «12 manns styrke og 10 manns vett», og hos de gamle nordmenn er det spor etter bjørnekult.

Bjørnekulten hadde mange felles trekk de forskjellige steder: Man forberedte seg rituelt til jakten og bad ofte bjørnen om unnskyldning for at man drepte den, for at den også i sitt neste liv skulle være villig til å la seg jage og drepe. Det foregikk også riter i forbindelse med skinn og fortæringen av kjøttet, og bena, som bjørnen trengte når den skulle gjenfødtes, ble begravd.

Mange folkelige forestillinger er knyttet til bjørnen, f.eks. at visse bjørner var omskapt mennesker. Slike dyr kunne være farlige for gravide kvinner. De ville rive ut barnet og oppfostre det for å kunne bli mennesker igjen. Også de såkalte mannbjørnene var holdt for meget farlige for kvinner som gikk med barn.

I den gamle samiske religionen ble bjørnen ansett for å være et hellig dyr og et mytologisk vesen. Det finnes flere fortellinger om forgjorte bjørner som egentlig var mennesker. Derfor fantes det mange tabuer og påbud i forhold til bjørnejakt, og for hva man gjorde med bjørneskjelettet etterpå for at det kunne bli en ny bjørn av den man hadde fanget. Bjørnen var så klok, ifølge den gamle troen, at den forstod dagligdags menneskelig tale, men språklige omskrivninger forstod den ikke. Derfor har samisk et tjuetalls metaforiske navn på bjørn, som opprinnelig var ment å skulle villedde bjørnen når man var på jakt etter den.